

4. Yermakov, S. S., Apanasenko, G. L., Bondarenko, T. V., & Prasol S. D. (2010). Fizicheskaya kul'tura – glavnyy instrument kul'tury zdorov'ya. *Pedagogika, psikhologiya, mediko-biologicheskiye problemy fizicheskogo vospitaniya i sporta*, 11, 31–33. [in Russian]
5. Kasian, A. V. (2017). Doslidzhennia rivnia rozvytku fizychnykh yakosteï diteï starshoho doshkilnoho viku. *Naukovyi chasopys NPU imeni Drahomanova*, №3K(84), 206-210.
6. Panhelova, N., & Kharina, D. (2012). Analiz naukovykh doslidzhen problem fizychnoho vykhovannia diteï rannoho ta doshkilnoho viku. *Teoriia ta metodyka fizychnoho vykhovannia*, 10, 36-42. <https://tmfv.com.ua/journal/article/view/830>. [InUkrainian]
7. Pasichnyk, V. M. (2017). Udoskonalennia systemy kontroliu fizychnoi pidhotovlenosti diteï doshkilnoho viku (teoretychnyi analiz): *Fizychna kul'tura, sport i zdorovia natsii: zb. nauk. prats*, 3(22), 599–606. [In Ukrainian]
8. Cueto-Martín, M., De la Cruz, J., Morales-Ortiz, E., & Pérez-Díaz, C. (2018). Effect of joint physical activity on the physical condition of parents and children. *Journal of Human Sport and Exercise*, 13(2), 415- 429. <https://doi.org/10.14198/jhse.2018.132.12> [InEnglish]
9. Khudolii, O. M., Iermakov, S. S., & Prusik, K. (2015) Classification of motor fitness of 7-9 years old boys. *Journal of Physical Education and Sport*, 15(2), 245–253. URL: <https://doi:10.7752/jpes.2015.02038> [InEnglish]
10. Moskalenko, N., Savchenko, V., Polyakova, A., Mikitchik, O., Mitova, O., Griukova, V., & Mytsak, A. (2020). Physical condition of pupils of pre-school educational establishments of different types. *Pedagogy of Physical Culture and Sports*, 24(2), 77–84. <https://doi:10.15561/26649837.2020.0205>. [In English]
11. TeixeiraCosta, H. J., Abelairas-Gomez, C., Arufe-Giráldez, V., PazosCouto, J. M., & Barcala-Furelos, R. (2015). Influence of a physical education plan on psychomotor development profiles of preschool children. *Journal of Human Sport and Exercise*. 10(1), 126-140. <https://doi.org/10.14198/jhse.2015.101.11> [InEnglish]

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.2(146).06

Денисова Л. В.,
доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри кіберспорту та інформаційних технологій
Національного університету фізичного виховання і спорту України, м. Київ
Сущенко Л. П.,
доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фізичної реабілітації
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, м.Київ
Оксана Шинкарук
доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор,
завідувач кафедри кіберспорту та інформаційних технологій
Національного університету фізичного виховання і спорту України, м. Київ
Віталій Усиченко
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
доцент кафедри кіберспорту та інформаційних технологій
Національного університету фізичного виховання і спорту України, м. Київ

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В ЛАТВІЇ

Соціально значущі зміни в системі вищої освіти України, прагнення увійти до загальноєвропейського освітнього простору, потреба в принципово новому поколінні кадрів в сфері фізичної культури і спорту зумовлюють необхідність суттєвої модернізації змісту освіти в вищих фізкультурного профілю. Одним з векторів реалізації «Стратегії розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року» є оптимізація кадрового забезпечення сфери фізичної культури і спорту, що передбачає всебічне використання як вітчизняного, так і передового зарубіжного досвіду. В статті проаналізовані основні аспекти професійної підготовки за магістерською програмою зі спортивної науки, яка реалізована в Латвійській академії спортивної педагогіки, єдиному закладі вищої освіти у Латвії, який координує та проводить дослідження у галузі спорту. Зазначено, що Латвійська академія спортивної педагогіки здійснює акредитовані програми підготовки дипломованих фахівців для роботи в установах та організаціях сфери освіти, спорту, а також у державних і муніципальних установах і підприємницьких товариствах. Студенти отримують знання, набувають вміння і навички, необхідні для управлінської та організаційної діяльності в галузі спорту, зміцнення здоров'я, інших видів діяльності та отримують наступні кваліфікації: вчитель спорту (фізичної культури), старший тренер з виду спорту, керівник у сфері спорту (спортивний менеджер), фахівець з рекреації, фізіотерапевт. Акцентовано увагу на тому, що метою магістерської програми «Спортивна наука» є забезпечення професійного навчання зі спортивної науки відповідно до державних економічних, культурних і соціальних потреб у контексті спортивної науки; формування у майбутніх магістрів професійних вмінь і навичок, необхідні для управлінської та організаційної діяльності в галузі спорту, зміцнення здоров'я. Аналіз змісту професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту у Латвії є корисним з огляду на запозичення досвіду для пошуку резервів поновлення та покращення наявної вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури та спорту в Україні.

Ключові слова: професійна підготовка, освітня програма, магістр, фізична культура і спорт, Латвія.

Denysova L., Sushchenko L., Usychenko V. The main aspects of physical culture and sports specialists professional training in Latvia. Socially significant changes in the system of higher education in Ukraine, the desire to enter the pan-European educational space, the need for a new generation of personnel in the field of physical culture and sports necessitate a significant modernization of the education content in physical education universities. One of the vectors for the "Strategy for the physical culture and sports development until 2028" implementation is the staffing optimization in the field of physical culture and sports. It involves the comprehensive use of both domestic and advanced foreign experience. The article analyzes the main aspects of professional training in the sports science Master's program, implemented at the Latvian Academy of Sports Pedagogy, the only institution of higher education in Latvia that coordinates and conducts research in the field of sports. It is noted that the Latvian Academy of Sports Pedagogy carries out accredited training programs for graduates to work in institutions and organizations in the field of education, sports, as well as in state and municipal institutions and business associations. Students gain knowledge, acquire skills and abilities for managerial and organizational activities in the field of sports, health promotion, other activities. They receive the following qualifications: sports teacher (physical education), senior sports coach, sports manager, recreation specialist, physiotherapist. Attention is focused on the fact that the Master's program "Sports Science" goal is to provide professional training in sports science in accordance with state economic, cultural and social needs in the sports science context; the formation of future master's professional skills is necessary for managerial and organizational activities in the field of sports and health promotion. Analysis of the professional training content of physical culture and sports masters in Latvia is useful, taking into account the borrowing of experience to search for reserves to update and improve the existing higher education of future masters of physical culture and sports in Ukraine.

Keywords: professional training, educational process, educational program, master's degree, physical culture and sports, Latvia.

Постановка проблеми. У країнах Балтії підготовка магістрів фізичної культури і спорту здійснюється в Latvian Academy of Sport Education (Латвійська академія спортивної педагогіки, м. Рига), в Естонії – у University of Tartu (Університет в м. Тарту), у Литві – у Lietuvos sporto universiteto (Литовський спортивний університет, м. Каунас).

Соціально значущі зміни в системі вищої освіти України, прагнення увійти до загальноєвропейського освітнього простору, потреба в принципово новому поколінні кадрів в сфері фізичної культури і спорту, які відповідають сучасним вимогам ринку праці, зумовлюють необхідність суттєвої модернізації змісту освіти в вищих фізкультурного профілю [1].

Мета статті – розглянути на теоретичному рівні основні аспекти професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти Латвії.

Для досягнення мети використано комплекс **методів дослідження**: аналіз, синтез, узагальнення даних літературних джерел та інформаційних ресурсів Інтернет.

Результати дослідження. Охарактеризуємо особливості системи підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту в Латвії. Нами було досліджено особливості підготовки кадрів з фізичної культури у Latvian Academy of Sport Education (Латвійська академія спортивної педагогіки, м. Рига, ЛАСП) [2].

Латвійська академія спортивної педагогіки є єдиним університетом серед спеціалізованих закладів вищої освіти Латвії, який здійснює підготовку фахівців зі спорту. Ця академія спортивної педагогіки була створена 6 вересня 1921 року як Латвійський інститут фізичної освіти, який 8 листопада 1991 року був перейменований у Латвійську академію спортивної педагогіки (ЛАСП). ЛАСП є акредитованим (з 14.07.1998 р.) державним закладом вищої освіти, у якому навчання проводиться латвійською та англійською мовами. Постанова про створення Латвійської академії спортивної педагогіки була затверджена Кабінетом міністрів Латвійської республіки. Протягом 98 років існування Латвійська академія спортивної педагогіки підготувала понад 8000 фахівців для галузі спорту.

У ЛАСП акредитовано такі професійні вищі магістерські програми навчання: «Спеціаліст з охорони здоров'я у галузі спорту» (Professional Master Study Programme Health Care Specialist in Sport) та «Спортивна наука» (Professional Master Study Programme Sport Sciene) (рис. 1).

The screenshot shows the website of the Latvian Academy of Sport Education (LSPA). The main content area displays information for the 'PROFESIONĀLĀ MAĪSTRA AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBAS PROGRAMMA „SPORTA ZINĀTNE” (KODS 47813)'. Key details include: the program name, accreditation until December 31, 2023, a list of specializations (sports teacher, coach, manager, recreation specialist, physiotherapist), and the program's structure (1 year, 7 months, 65 ECTS). The right sidebar features a navigation menu, a language selector, and promotional banners for ESF projects and LSPA's 100th anniversary.

Рис. 1. Фрагмент сторінки вебсайту Latvian Academy of Sport Education (Латвійська академія спортивної педагогіки)

Стислий опис магістерської програми «Спортивна наука» подано у таблиці 1. Навчальний план підготовки магістра за напрямом «Спортивна наука» розрахований на 2 роки і становить 97,5 кредитів ECTS. Основний зміст програми містить п'ять блоків: 1) навчальні курси, що забезпечують отримання знань з найновіших досягнень у теорії та практиці спорту (22,5 кредитів ECTS); 2) навчальні курси, пов'язані з науково-дослідною роботою, творчою роботою, проектуванням та управлінням у сфері спорту (13,5 кредитів ECTS); 3) навчальні курси, спрямовані на опанування знань з педагогіки та психології (9 кредитів ECTS); 4) педагогічна практика (7,5 кредитів ECTS); 5) магістерський державний іспит, частиною якого є розробка та захист магістерської роботи (45 кредитів ECTS).

Таблиця 1

Опис магістерської програми «Спортивна наука»		Код програми 47813
№ з/п		
1.	Професійна кваліфікація (Professional qualification)	Спеціаліст з освіти та спорту(education and sport specialist)
2.	Кваліфікація (qualification)	<ul style="list-style-type: none"> • викладач спорту (a sports teacher) • спортивний старший тренер (a sports senior coach) • спортивний менеджер (a sport manager) • спеціаліст з рекреації (a recreation specialist)
3.	Ступінь (Degree)	Професійний магістр зі спортивної науки(professional master degree in sport science)
4.	Тип навчання (Study type)	Денне навчання (Full time studies)
5.	Обсяг програми (Programme amount)	65 СР (97.5 ECTS)
6.	Тривалість навчання (Study length)	1 рік 7 місяців (4 семестри) (1 year 7 months (4 semesters))
7.	Вартість навчання за рік (Tuition fee per year)	2000 EUR (2600 USD)
8.	Мова навчання (Study language)	Англійська (для іноземних студентів)English (for foreign students)

Фрагмент змісту професійної магістерської програми «Спортивна наука» (content of professional master study program «sport science») представлений навчальними курсами, що забезпечують опанування найновіших досягнень у теорії та практиці спорту (Study courses, providing the acquisition of latest achievements in theory and practice of Sport), поданий у таблиці 2. (Content of professional master study program «SPORT SCIENCE»).

Блок навчальних курсів, пов'язаних з науково-дослідною роботою, творчою роботою, проектуванням та управлінням у сфері спорту містить п'ять дисциплін: 1) «Технологія та методологія дослідження» (код РМ_PPV_2.1) – 3 кредити ECTS, тестова форма контролю у 2-му семестрі; 2) «Науково-педагогічна лексика з іноземної мови» (код РМ_PPV_2.2) – 3 кредити ECTS, тестова форма контролю у 2-му семестрі; 3) «Дослідження сучасного інформаційного простору» (код РМ_PPV_2.3) – 1,5 кредит ECTS, тестова форма контролю у 1-му семестрі; 4) «Екологічно орієнтоване управління» (код РМ_PPV_2.4) – 3 кредити ECTS, тестова форма контролю у 1-му семестрі; 5) «Структура наукових досліджень» (код РМ_PPV_2.5) – 3 кредити ECTS, тестова форма контролю у першому семестрі.

Таблиця 2

Навчальні курси, що забезпечують опанування найновіших досягнень у теорії та практиці спорту (Study courses, providing the acquisition of latest achievements in theory and practice of Sport)

№ з/п	Назва курсу (TITLE OF COURSE)	Тестова форма, семестр (Test form, Semester)	ECTS
1.	Професійна кваліфікація – «Актуальні проблеми в теорії спорту та спортивна наука сьогодні» (один з) Professional Qualification – Current Problems in Sport Theory and Sport Science Today (one of):	Тест 1, 2, 3	19,5 (7,5+8,25+3,75)
1.1.	- Професійна кваліфікація «Старший тренер з виду спорту» (Senior Coach in a Kind of Sport)	Тест (3) 1, 2, 3	19,5 (7,5+8,25+3,75)
1.1.1.	- Професійна кваліфікація «Старший тренер з фізичного тренування» (Senior Coach in Physical Training)	Тест (3) 1, 2, 3	19,5 (7,5+8,25+3,75)
1.1.2.	- Професійна кваліфікація «Старший тренер з психологічного тренінгу» (Senior Coach in Psychological Training)	Тест (3) 1, 2, 3	19,5 (7,5+8,25+3,75)
1.2.	- Професійна кваліфікація «Спеціаліст з рекреації» (Recreation Specialist)	Тест (3) 1, 2, 3	19,5 (7,5+8,25+3,75)
1.3.	- Професійна кваліфікація «Спортивний менеджер» (Sports Manager)	Тест (3) 1, 2, 3	19,5 (7,5+8,25+3,75)
1.4.	- Професійна кваліфікація «Спортивний вчитель» (Sports Teacher)	Тест (3) 1, 2, 3	19,5 (7,5+8,25+3,75)
2.	Дослідницький процес у спортивній науці (Research Process in Sport Science)	1	3
	Разом (Total):		22,5

Блок навчальних курсів, пов'язаних з педагогікою та психологією, складається з трьох дисциплін: 1) «Творчість у спортивній педагогіці» (*Creativity in Sport Pedagogy*) (код РМ_РР_3.1) – 1,5 кредит ЕCTS, тестова форма контролю у 2-му семестрі; 2) «Ефективне навчання» (*Effective teaching and learning*) (код РМ_РР_3.2) – 3 кредити ЕCTS, тестова форма контролю у 1-му семестрі; 3) «Психологічні теорії особистості» (*Psychological Theories of Personality*) (код РМ_РР_3.3) – 3 кредити ЕCTS, тестова форма контролю у 1-му семестрі.

У третьому семестрі відбувається захист практики відповідно до обраної кваліфікації: практика тренера, старшого тренера (*Practice of Sport Senior Coach*) (код РМ_Рр_4.1.1) – 9 кредитів ЕCTS; практика фахівця з рекреації (*Practice of Specialist of Recreation*) (код РМ_Рр_4.1.2) – 9 кредитів ЕCTS; практика спортивного менеджера (*Practice of Sport Manager*) (код РМ_Рр_4.1.3) – 9 кредитів ЕCTS; практика спортивного вчителя (*Practice of Sport Teacher*) (код РМ_Рр_4.1.1) – 9 кредитів ЕCTS.

Наприкінці навчання майбутні магістри складають магістерський державний іспит – 45 кредитів ЕCTS, частиною якого є розробка та захист магістерської роботи (*Work out and Defend Master Thesis*). Підготовка магістерської роботи здійснюється у кілька етапів, основними з яких є підготовка плану магістерської роботи (*Plan of Master Thesis*); теоретичне обґрунтування роботи (аналіз літератури та документів для узагальнення) (*Theoretical Substation (Literature and Document Analysis and Generalization)*); опис методів дослідження, організація досліджень (*Description of Research Methods, Research Organization*); теоретичне обґрунтування (удосконалення); магістерська робота, три частини проєкту (*Theoretical Substation (Improvement). Master Thesis 1st-3rd t Parts of Draft*); презентація, публікація результатів досліджень; попередній захист магістерської роботи (на засіданні кафедри) (*Pre – Defence of Master Thesis (at the Department Meeting)*); підготовка, оформлення магістерської роботи; подання обґрунтованої тези для рецензування (*Preparation, Design of Master Thesis. Submission of the Bound Thesis for Reviewing*).

Магістерський державний іспит складається з двох частин: комплексного іспиту з професійної кваліфікації (*Master State Exam Part I – Professional Master's Degree and Professional Qualification Integrated Test*) та захисту магістерської роботи з професійної магістерської програми ЛАСП на Державній екзаменаційній комісії зі спортивних наук (*Master State Exam Part II – Defence of Master Thesis in LASE Professional Master Degree in Sport Science State Examination Commission*).

Випускники магістратури отримують можливість подальшої освіти в докторантурі за спеціальністю «Спортивна наука» (термін навчання 3,5 роки) для здобуття наукового ступеня доктора в галузі спортивної науки.

Висновки. Аналіз основних аспектів професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти Латвії є корисним з огляду на запозичення досвіду для пошуку резервів поновлення та покращення наявної вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури та спорту в Україні. Заклади вищої освіти у Латвії мають «університетський» та «неуніверситетський» типи. Вищу освіту можна отримати у коледжі або у вищій школі. Для вступу до закладів вищої освіти необхідно надати диплом середньої освіти. На підставі акредитованих освітніх програм у закладах вищої освіти можна здобувати академічну освіту (бакалавр, магістр, академічні ступені, вчений ступінь (доктор); вищу професійну освіту (IV та V рівні професійної кваліфікації – професійні ступені бакалавра та магістра). У вищій школі (*augstskola*) здійснюються програми професійної вищої освіти другого рівня і академічної вищої освіти. Після закінчення програми професійної вищої освіти другого рівня присуджується V рівень професійної кваліфікації. Це – вища кваліфікація, яка надає можливість самостійно аналізувати, приймати рішення, планувати, організувати, керувати, контролювати та вести науково-дослідну роботу. Ці програми прирівнюються до програм вищої освіти «університетського» типу, відповідно до яких освіта орієнтована на наукову і дослідницьку роботу. Програма академічного вищої освіти надає право отримати ступінь бакалавра через чотири роки з можливістю подальшого навчання в магістратурі.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розвитку співпраці з провідними зарубіжними закладами вищої освіти та розробці міжнародних освітніх програм підготовки магістрів фізичної культури і спорту, що сприятиме інтеграції вітчизняної системи освіти до європейського та світового освітнього простору.

Література

1. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; за заг. ред. В. Г. Кременя. – Режим доступу: <http://surl.li/aqqzs> Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року. Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 4 листопада 2020 р. № 1089. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#n9> <https://mizhiriaosvita.gov.ua/uploads/1-1.pdf>
2. Latvian Academy of Sport Education [Internet]. – Режим доступу: https://www.lspa.eu/eng/index.php?option=com_content&vie

References

1. Nacional'na dopovid' pro stan i perspektivi rozvitku osviti v Ukraini / Nac. akad. ped. nauk Ukraini ; za zag. red. V. G. Kremenyu. – Rezhim dostupu: <http://surl.li/aqqzs> Strategiya rozvitku fizichnoi kul'turi i sportu na period do 2028 roku. Zatv. post. Kabinetu Ministriv Ukraini vid 4 listopada 2020 r. № 1089. Rezhim dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#n9> <https://mizhiria osvita.gov.ua/uploads/1-1.pdf>
2. Latvian Academy of Sport Education [Internet]. – Rezhim dostupu: https://www.lspa.eu/eng/index.php?option=com_content&vie